

Український віночок

Мета. Ознайомити школярів з давніми українськими традиціями, обрядами, сприяти формуванню естетичних смаків.

Танок «Віночок»

Вінкоплетіння було однією з найулюбленіших дівочих розваг. Така справа не лише дозволяє насолодитися привабами природи, але й поспівати пісень, помріяти про кохання...

Вінок – чи не найкращий головний убір молоді дівчини. Виконаний за всіма правилами краси вінок дуже привабливо обрамляє дівоче обличчя, надаючи йому ще більшої свіжості. Вінок не повинен бути занадто великим та високим, найкраще, якщо він щільно прилягає до голови.

Вінок – це ще й ознака дівочої честі, дошлюбної незайманості. Зокрема, молодіці вже не мають права носити вінки, тим більше зі стрічками, а тільки хустки.

До речі, раніше кожен колір стрічки мав конкретне значення: біла – до шістнадцяти років, незаміжня; зелена – незаймана; червона – має парубка, закохана; блакитна – сирота тощо.

Ведучий 1. У давнину кожна українська дівчина змалечку навчалася плести вінок. Дівчатка, співаючи, створювали справжні шедеври мистецтва – барвисті, запашні вінки, і виходило це якось невимушено природно, так, наче вони народилися з цим дивовижним талантом.

Ведучий 2. Вінок – це своєрідний знахар душі, у ньому є така чаклунська сила, що вміє і болі знімати, і волосся береже. До українського віночка вплітали різні квіти, а всього їх було 20:

ружа, мальва і півонія – символи віри, надії, любові
безсмертник – це здоров'я
барвінок – символ життя
цвіт яблуні та вишні – материнська відданість і любов
волошка – простота і ніжність
вусики хмелю – символ розумі, листя дуба – сила
деревій – символ нескореності

До віночка обов'язково прив'язували стрічки:

Посередині **світло-коричнева** – земля-ненька, обабіч від неї – **дві жовті** – сонце, далі йдуть **світло-зелена** і **темно-зелена** – жива природа, краса і юність; за ними – **синя** і **голуба** – небо і вода; **оранжева** з одного боку – хліб на столі, **рожева** з іншого – символ багатства і достатку, **фіолетова** стрічка означає розум та щедрість, білі по краях – символ чистоти душі.

Композиція «Моя Україно»: танок з віночком, рушниками, калиною

Справа плетіння вінка не така вже й проста, як може здатися на перший погляд, і в цьому мистецтві дівчата повинні ставати справжніми майстринями, як і в опануванні таємниць вишивання та інших жіночих премудростей. При цьому варто зауважити, що з одних і тих самих рослин виходять найрізноманітніші природні прикраси. Дівчина мусить знати, яке сполучення кольорів їй найбільше до лиця. У холодну пору року можна використовувати різнокольорові стрічки, у жодному разі не застосовувати штучних квітів – тільки черниці можуть виготовляти мистецькі вироби зі штучних квітів.

Для виготовлення вінка можна використовувати найрізноманітніші рослини, але є особливі «списки» квітів до деяких свят. Наприклад, щоб захисна сила вінка проти нечисті була ще більшою, серед квітів слід уплести часник. Ясна річ, зараз на такий «ароматний» захід зважиться не кожна дівчина. А в деяких місцевостях України дівчата вплітають у вінок пташине пір'я. На Західній Україні подекуди побутує звичай вплітати у вінок маленькі металеві пелюстки – і такий вінок має назву «чільце». З березової кори в деяких регіонах України роблять щось на зразок діадеми, прикрашають її тканиною та коштовностями.

Весільний вінок, навіть паперовий, обов'язково повинен містити символ вірного кохання – барвінок. Цей вінок – оберіг від злого ока для молодої. Виготовлення весільного вінка – ціле магічне дійство, що супроводжується співанням обрядових пісень.

На жаль, така популярна колись суто дівоча розвага, як вінкоплетіння, сьогодні втрачає свої позиції. Ще давньогрецькі та давньоримські жерці використовували вінки як прикраси під час жертвопринесень.

Вінок обов'язково слід було плести з гілок того дерева, яке вважалося деревом божества. Можливо, це один із витоків традиції увінчувати героїв, видатних осіб і переможців дубовими вінками. Не виключено, що звідси бере початок і звичай класти квіти й вінки на могили.

В українській «війковій практиці» дівчина, яка заплямувала себе, утратила невинність, уже не має права одягати вінок – символ краси й чистоти.

Ведучий 1. Вінки вдягали не щодня, зазвичай у будні дівчата заплітали косу і прикрашали голову стрічкою. Виплітання вінка – справа кропітка, а селяни завжди працювали, особливо весняної й літньої пори, тому вінки плелися на свято, до особливих подій чи під дуже ліричний настрій...

Ведучий 2. Вінок могла носити тільки незаміжня дівчина. Вийшовши заміж, молодиця вже повинна була ховати волосся під очіпок чи носити хустку. Віночок був обов'язковим елементом весільного вбрання нареченої. Коли дівчина з друзками ходила кликати на весілля, саме на нареченій був найяскравіший, найпишніший вінок з особливими квітами-символами та оберегами.

Ведучий 1. Існувала ще одна давня дуже красива і поетична традиція, пов'язана з купальськими обрядами: на свято Івана купала дівчата обов'язково плели віночки, які цієї пори виходили особливо яскравими через розмаїття літніх квітів.

Ведучий 2. Ці віночки були не лише прикрасою чи оберегом – купальської ночі їм призначено було вгадати дівочу долю. Дівчата пускали віночки на воду і спостерігали, куди понесе їх течія. Хлопці виймали віночки з води – хто візьме, з тим і одружуватися. Або ж дівчати визначали, у якому напрямку попливе вінок, звідти й сватів чекати.

Ведучий 1. Вінки пускали на воду вночі, тому дівчата часто закріплювали на віночках невеликі свічки. Але якщо віночок тонув – то було поганою прикметою: дівчину нібито чекало нещастя, вона могла захворіти, навіть померти...

ПЛЕЛА ВІНОК У ПОЛІ - ВСЕ ЧЕКАЛА ДОЛІ

За народними уявленнями вінок, сплетений із живих квітів, є своєрідним оберегом від злих намірів як людей, так і потойбічних сил. Вінок із живих квітів начебто дає дівчині сили обернути проти лиховісника його ж злі наміри. Традиція велить дівчині не скидати вінка напередодні дня Івана Купала, дня святого Юрія, протягом Зеленого тижня, щоб убезпечити себе від замахів різноманітних негативно налаштованих щодо людини сил: мавок, русалок, чортів, мерців та ін.

Давня народна легенда розповідає, що якимось одного разу до дівчини в лісі почав залицятися гарний парубок. І так він їй сподобався, що вона виконала його прохання — зняла з голови вінок. І красень одразу ж перетворився на чорта, украв дівочу душу та втік...

Часто збирання квітів для вінка сполучають зі збиранням зілля, лікарських рослин, ягід. Збирати чудодійні рослини слід правильно: спочатку перед рослиною стати обличчям до сходу сонця, а потім обернутися на захід і зірвати рослину, супроводжуючи дії спеціальними примовляннями. Зібране зілля вживають від усяких хвороб.

Старі люди кажуть, що збирати чарівне зілля необхідно обов'язково без одягу, оскільки в противному разі рослини не матимуть сили при лікуванні. Тільки дітям дозволяється не роздягатися. Ще одна умова: зібрати зілля треба до того, як роса впаде, бо після вже воно сили не матиме.

Раніше після такого «колективного» збирання і молодиці, і старі баби, а особливо молоді дівчата (собі окремо) сідають до святкового столу. Іноді роблять навпаки: спочатку готують усілякий смачний харч, а потім ідуть разом до лісу.

Ведучий 2. Традиція вдягати вінок, зустрічаючи дорогих гостей, на Україні збереглася донині. Дівчата підносять на рушнику хліб-сіль шановним гостям, а ознакою урочистості є наш неперевершений народний шедевр – українській віночок.